

Až ti bude nejhůř

Muž a žena, tváře a hřbety rukou poseté stařeckými jaterními skvrnami, oba jistě přes devadesát, se zájmem naslouchali naší rodinné zábavě, již jim vítr přinášel z přídě parníku pod stříšku kabiny. Zřejmě jim to připadalo napínavé, vyprávěl jsem totiž dětem, že zlé časy jednoho dne pominou, uvidíte!, nepotrvá to nijak zvlášť dlouho, možná již o příštích prázdninách se budeme na velbloudech prohánět africkými pouštními pláněmi. Žena vstala, proti větru se k nám prodrala na vratkých nohách a chtěla vědět, zda jazyk, jímž se dorozumíváme, je ruština, anebo zda jí to jen tak připadá. Připustil jsem, že můj otec byl Rus ze Sankt Petěrburgu, avšak náš rodný jazyk je čeština.

Dáma moji informaci zjednodušila, z jejího hlediska snad i vylepšila.

„Leon! Chodi sjuda! Eti russkije!“ zvolala okouzleně.

Než jsme výletním parníčkem dorazili na vlnách Rýna z Basileje do Rheinfelden, stali se z nás téměř přátelé. Manželé, prapůvodně ruští Židé z Litvy, žili již po dlouhá desetiletí ve Spojených státech amerických. Stručně probrali děsivý běh svého života, jenž začínal pogromy a končil útekem do Ameriky úplně na poslední chvíli, na oplátku nechali si vyprávět naše osudy. Zatímco já jsem si uvědomil, že se nám ve srovnání s nimi vlastně vůbec nic nestalo, manželé byli příhodami našeho života hluboce dojatí. A protože moje babička z otcovy strany se také jako oni narodila ve Vilniusu, velkoryse mi přiřkli bonus stoprocentního krajana.

„Já, vážený Petře Konstantiniči,“ pravil stařec a posadil si naše nejmenší dítě na klín, „jsem v Americe nadělal přišerný prachy. Nechtěl bych se chlubit, ale víte, jak jsem bohatej? Tááákhle!“ řekl a rozpaženýma rukama naznačil rozměry svých pytlů s penězi. „Máte čtyři maličké děti, začínáte novej život v cizině. Víte co? Daruji vám nějaký prachy do začátku!“

Vytáhl šekovou knížku a zeptal se: „Kolik chcete?“

Na takovou otázku nebylo možno dát slušnou odpověď a neslušnosti jsem se nechtěl dopustit, ti dva se mi hrozně líbili. Kdyby byl vyplnil šek na sto dolarů, určitě bych jej s radostí přijal. Možná bych si troufl i na nějakých dvě stě? Třeba nám chce darovat tisíc dolarů? Anebo ještě víc? Starcovy oči zářily vlídně jako v pohádce s dobrým koncem. Dávat je za určitých okolností víc než brát. Moje hlava sama od sebe,

aniž bych se rozhodl, vykonala zamítavé pohyby, určit si sám hodnotu daru, ne, to přesahovalo moji mravní kapacitu.

„Děkuji vám, *gaspadin* Leon,“ řekl jsem co nejzdvořileji, „ale my nemůžeme zneužívat vašeho dobrého srdce.“

„Přemlouvát vás nebudu,“ pokýval hlavou *gaspadin* Leon, šekovou knížku zase zastrčil zpátky do náprsní tašky a položil mi ruku téměř otcovsky na rameno, „ale stejně bych vám chtěl být aspoň trošičku užitečnej. Že jsme se potkali, určitě není náhoda!“

„Práci!“ vyhrkl jsem s divokou nadějí, „hledám práci, která nás uživí!“

Manželé chvíli drželi poradu v jazyce podobném němčině, muselo to být jidiš. Dáma si vyžádala naši basilejskou adresu, napsala si i telefonní číslo a s prstem tajemně přiloženým k seschlým rtům prozradila, že v Curychu žije jejich dávná česká přítelkyně, Zdena Tigermann, osoba vlivná a přitom laskavá, určitě nám pomůže něco najít.

„Teď už to máte v kapse!“ radoval se *gaspadin* Leon.

V Rheinfelden jsme se rozloučili, manželé nasedli do čekající limuzíny, uniformovaný řidič přiložil ruku k placaté čepici s kšiltem a odfrčeli za svými neznámými cíli. Už jsme je nikdy nespatriili a taky Zdena Tigermann o sobě nedala slyšet, ale přesto hrála v našem životě po několik let obrovskou roli.

„Až bude nejhůř, pomůže Zdena Tigermann!“ konejšila mě žena, když jsem si zoufal nad nepřízní osudu.

„Kdo to je, ta Zdena Tigermann?“ chtěly vědět děti. Místo odpovědi jsme jen tajemně přikládali prst ke rtům.

A protože se ta neznámá dáma nikdy nezhmotnila, usoudili jsme, že nejhorší časy ještě nepřišly, že jsou teprve před námi a že je nám vlastně pořád ještě docela dobře. Gaspadin Leon, aniž to možná zamýšlel, nám daroval vůbec to nejcennější, víc než peníze, totiž naději.